

ملحه کوهی از نمک

سرزمین ما

سیاوش شایان

می‌کند. پس فراموش نکنید، هنگامی که به معدن می‌روید، چند بطری آب‌معدنی با خود همراه کنید. در گوشه و کنار محوطه معدن، قطعات ریز و درشت نمک در رنگهای متفاوت چشم را به خود می‌خوانند. و شما که برای دیدار همین سنگ نمکها از راههای دور و نزدیک آمده‌اید، چشم اندازی زیباتر از این سنگها و تپه ماهورهایی که نمکها را به روشهای متفاوت از آنها جدا می‌کنند، پیدا نمی‌کنید. داخل معدن حوضچه‌هایی از آب نمک می‌بینید و یاد بلال می‌افتید که اگر بود، در این حوضچه‌های نمکی چه مزه‌ای پیدا می‌کرد!

دیواره‌های معدن نمک از دور و نزدیک پیداست. جایی استخراج شده و جای دیگری کارگران در حال کارند تا قطعات بزرگ و کوچک نمک را از دل کوه جدا کنند. واقعاً این همه نمک را تاکنون یکجا ندیده‌اید. این جا کوهی از نمک است و اگر از نظر علمی بخواهید نامی بر آن بگذارید، نام «گنبد نمکی» دقیق‌ترین نام است. گنبدهای نمکی در نواحی گوناگون ایران

معدن نمک ملحه

معدن نمک «ملحه» در حدود ۵۰ کیلومتری جنوب سمنان قرار دارد. کافی است جاده‌ای را که از این شهر به سمت جنوب و به سوی ولایتی به نام «حسینان» می‌رود، دنبال کنید تا پس از طی حدود ۳۰ کیلومتر، به راه انشعابی معدن برسید که روی تابلویی در کنار آن نوشته شده است: «معدن نمک ملحه». خب حالا چند تا سربالایی و سرازیری و پیچ‌وخم جاده‌ای را طی کنید تا بالاخره در آن دوروبرها دروازه ورودی معدن نمک را ببیند. یک تکه بزرگ سنگ نمک، جلوی در ورودی معدن، به شما خوش آمد می‌گوید و شما قبول می‌کنید که راه را درست آمده‌اید.

گنبد نمکی

از همان جلوی در قدری تشنه می‌شوید، زیرا نمک، رطوبت بدن و محیط را جذب

نمک به این ارزانی

همه جای دنیا، نمک به این ارزانی و فراوانی نیست که در سرزمین ما هست. در این جا هر وقت نمک آشپزخانه تمام شد، با قیمتی ارزان آن را از نزدیک‌ترین خواربارفروشی در بسته‌های کوچک و بزرگ می‌خریم و نیازمان را رفع می‌کنیم. اما در همه جای دنیا وضع چنین نبوده و نیست. شاید باور نکنید، اما در برخی دوره‌های تاریخی، نمک آن قدر ارزشمند بوده که به جای اسکناسهای امروزی از نمک برای دریافتها و پرداختها در خریدوفروشها استفاده می‌شده است. اکنون ببایید سری به یکی از جاهایی بزنیم که قدری از نمک مورد نیاز کشورمان را تأمین می‌کند؛ یعنی چیزی حدود ۱۰۰ هزار تن در سال!

وجود دارند؛ علاوه بر جنوب سمنان، در غرب گرمسار، جاده قم و کاشان، در گوشه و کنار استان فارس و در میان کوههای زاگرس، در جزایری از خلیج فارس و از همه جا مشهورتر و مهم تر، جزیره هرمز. سن این گنبد‌ها بسیار متفاوت است و قدیمی ترین آنها حدود ۳۵۰ میلیون سال عمر دارند! تعجب نکنید. نمکی که شما می خورید و آن را بریز و بپاش می کنید، علاوه بر آن که روزگاری به عنوان «پول رایج» مورد استفاده بوده است، سن زیادی هم دارد. بلورهای زیبای نمک در حالت عادی به شکل مکعب رشد می کنند. اگر باور نمی کنید نمکهای خانه را با ذره بین به دقت واری کنید.

نمکهایی که از دل کوههای نمکی یا همان گنبد‌های نمکی به دست می آیند، در اصطلاح معدن کاوان به «نمک نر» معروف است. اما «نمک ماده» نمکی است که از پهنه های شورزارها به دست می آید. پس نمک یا کوهی است یا دریاچه ای.

نمک در صنایع

نمک را در صنایع متفاوت استفاده می کنند؛ از صنایع شیمیایی گرفته تا چرم سازی. به همین دلیل سنگ نمکها روی دست

معدن کاوان باقی نمی مانند. آنها را از هم جدا می کنند، نمکهای خالص تر را گران تر و نمکهای ناخالص (همراه با رس و مواد دیگر) را ارزان تر می فروشند. در دامداریها به عنوان مکمل غذای دام مورد استفاده قرار می گیرد؛ همان سنگ نمکهایی که ممکن است آنها را در آشپزخانه های رستورانهای در قطعات بزرگ و کوچک هم دیده باشید که در خیس کردن برنج از آنها بهره می برند.

نمکهای معدن ملحه خلوص زیادی دارند و گاه در میان آنها، بلورها و قطعاتی با خلوص حدود ۹۹ درصد هم پیدا می شود. در تهیه سرمهای غذایی نمکی و سدیمی از این سنگ نمکهای بسیار خالص استفاده می کنند. گاهی هم در بلورهای نمک که به آنها اصطلاحاً «هالیت» گفته می شود، قدری «پتاس» یافت می شود که رنگ آبی تیره یا ارغوانی زیبایی به سنگ نمکها می دهد. این سنگهای نمکی ارغوانی

مشتریان زیادی دارند. قطعات بزرگ و کوچک آنها را می تراشند و در آنها لامپ قرار می دهند و قطعه سنگ را بر پایه ای استوار می کنند. یک لوستر زیبای نمکی، جلوه ای خاص به خانه می دهد.

به تازگی، از این قطعات خوش مزه نمکی استفاده دیگری هم می شود: آنها را در خانه قرار می دهند تا افسردگی را از آن دور کند و با جذب امواج زیان آور مخابراتی، محیط سالم و شفاف و شاید شورمزه ای! به خانه بدهد، می خواهید یکی از این قطعات نمک را در خانه داشته باشید؟ پس حرکت کنید. بهترین زمان رسیدن به گنبد نمکی ملحه، همین روزهاست.

